

Evaluatie TussenVoorziening 2.0

Stichting INLIA-Projecten, juni 2020

Aanleiding voor de rapportage

De TussenVoorziening (TuVo) in Tynaarlo draait bijna twee jaar in de nieuwe vorm: TuVo 2.0 startte officieel per 1 augustus 2018. Het naderen van het tweejarig 'jubileum' is voor INLIA-Projecten aanleiding om de voorlopige balans op te maken van dit proeftuin project. Enerzijds om zelf in beeld te hebben wat goed werkt & goed loopt en waar bijsturing nuttig is, anderzijds om ook opdrachtgevers en samenwerkingspartners te laten profiteren van de inzichten die een evaluatie oplevert.

Leeswijzer

De rapportage is opgebouwd uit verschillende delen.

Deel 1 beschrijft de kaders:

- doelen & achterliggende gedachte waarvoor de TuVo 2.0 in het leven is geroepen, doelgroepen, selectiecriteria & plaatsing, opzet van de samenwerking met de partners en de aanpak.

Deel 2 beschrijft de praktijk:

- instroom, populatie (landen van herkomst, samenstelling in leeftijdsgroepen etc.), vereiste voorzieningen voor de populatie (onderwijs, openbaar vervoer etc.), voorzieningen op de locatie, aanpak, aangeboden programma, de impact van de corona-pandemie en uitstroom.

Deel 3 beschrijft opbrengsten, trekt conclusies en doet aanbevelingen:

- resultaten op de hoofddoelen van het project, wat werkt, wat kan beter & hoe.

Deel 1: de kaders

Doelen

De TuVo 2.0 is bedoeld als proeftuin om kleinschalige opvang met directe focus op participatie en integratie te testen. Dit met het oog op de doelstellingen van het kabinet om:

- A. het opvangsysteem voor asielzoekers te flexibiliseren;
en
- B. het systeem zo in te richten dat het beter aansluit op participatie en integratie.

Deze doelstellingen zijn zowel in het Regeerakkoord en als in het Interbestuurlijk Programma (IBP) benoemd. Getest wordt of de TuVo 2.0 een van de maatregelen kan zijn die helpen het asielsysteem beter te laten meebewegen met schommelingen in de instroom. Dit moet Nederland in staat stellen in de toekomst sneller te reageren op die schommelingen. Daarbij moeten statushouders en kansrijke asielzoekers sneller beginnen met participatie en integratie.

Achterliggende gedachte

Deze doelstellingen sluiten aan bij de oorspronkelijke doelen van INLIA voor de eerste TussenVoorziening (in 2016, TuVo 1.0, op dezelfde plek):

- Bevorderen van de doorstroom na binnenkomst in Nederland.
- Bevorderen van de inburgering van statushouders door een intensief programma van integratie & participatie aan te bieden in de tijd dat zij wachten op definitieve huisvesting.
- Betere 'landing' van de statushouders, ook door hen kennis te laten maken met de woonplaats en gemeenschap waar ze komen te wonen.
- Bevorderen van het maatschappelijk draagvlak voor de opname van vluchtelingen.
- Vergemakkelijken van de opname van statushouders door gemeenten.

De TuVo wil dit alles op een zo kosten-efficiënt mogelijke wijze doen. Niet omdat kostenreductie een doel op zich is, maar om te bewerkstelligen dat kleinschalige opvang uitgerold kan worden over het land zonder dat de kosten van de opvang van asielzoekers voor de overheid exponentieel stijgen.

Daarom is gekozen voor een relatief sobere opvang zonder uitgebreide faciliteiten, die overigens wel uitnodigend, licht en ruimtelijk is. Ook de ruime inzet van vrijwilligers in het aangeboden programma heeft een kostenbesparend aspect, terwijl daarmee tevens kennismaking over en weer, participatie en draagvlak worden bevorderd.

Door de gekozen opzet kosten opvang en begeleiding in de TuVo nog geen € 30,- per bed per dag*.

* Waarbij het COA dan het leefgeld uitkeert (à € 8,- per dag per volwassene), de verzekeringen betaalt en ook speciale reiskosten en eventuele buitengewone kosten (zoals een uitvaart) vergoedt. Een opsomming hiervan staat onder het kopje 'Opzet van de samenwerking met het COA'.

Doelgroepen

a. Statushouders

Tot de doelgroep van de TuVo 2.0 behoren statushouders die nog maar net in Nederland zijn. Dit zijn veelal zogeheten hervestigers, uitgenodigde vluchtelingen die naar Nederland mogen komen en direct een verblijfsvergunning asiel ontvangen. Vaak betreft dit kwetsbare vluchtelingen die niet terug kunnen naar huis en in een onveilige of medisch onwenselijke situatie verkeren in het land waar ze op dat moment verblijven.

De betrokken statushouders worden na aankomst in Nederland kort opgevangen in een Proces Opvang Locatie (POL) en vervolgens direct doorgeplaatst naar de TuVo. Daarna worden mensen gekoppeld aan gemeenten in het Noorden waar zij in de nabije toekomst gehuisvest worden.

b. Kansrijke asielzoekers

Een tweede doelgroep van wie voorafgaand aan het project is afgesproken dat zij in een later stadium van het project ook in aanmerking kunnen komen voor deelname zijn kansrijke asielzoekers. Dit zijn mensen van wie de IND oordeelt dat zij naar alle waarschijnlijkheid een verblijfsvergunning zullen krijgen. Ook voor hen is het belangrijk om snel te kunnen beginnen met integreren en participeren in Nederland. Met de opvang en begeleiding van deze groep is vanaf januari 2019 een start gemaakt.

Verzorgingsgebied

Betrof het verzorgingsgebied van TuVo 1.0 nog uitsluitend Groningen en Drenthe, voor TuVo 2.0 geldt dat het gebied (na 4 maanden) is uitgebreid met Friesland.

Dit is besloten omdat de instroom vanuit het COA al snel stakte. Toen over langere periode slechts 1 gast werd bijgeplaatst deed INLIA navraag bij unit plaatsing van het COA; die gaf aan dat er onvoldoende vergunninghouders instroomden die aan Groninger en Drentse gemeenten werden gekoppeld en er dus nauwelijks mensen in aanmerking kwamen voor plaatsing in de TuVo. Daarop is het verzorgingsgebied uitgebreid naar het hele Noorden. Voor meer over de instroom-perikelen zie ook het hoofdstuk 'Instroom'.

Terzijde: in dit contact kwam ook naar boven dat bij het plaatsingsbureau de misvatting leefde dat gasten met ernstige medische problematiek niet geplaatst konden worden. Dit is echter niet geval. De misvatting is snel uit de wereld geholpen. Voor de afspraken hierover zie de passages onder de kopjes 'Selectiecriteria en plaatsing' en 'Opzet van de samenwerking met het COA'.

Selectiecriteria & plaatsing

Criteria voor plaatsing in de TuVo 2.0 zijn:

- De gast is recent gearriveerd in Nederland en is statushouder óf wordt door de IND als kansrijke asielzoeker beoordeeld.
- De gast wordt ter huisvesting gekoppeld aan een gemeente in Drenthe, Groningen of Friesland.

Ernstige medische beperkingen, zoals psychiatrische problemen, kunnen een contra-indicatie vormen voor plaatsing. Let wel: bijzondere medische omstandigheden staan opvang in de TuVo niet zonder meer in de weg. (Zie onder andere een gezin met kinderen met ernstige brandwonden door chemische oorlogsvoering, dat in de TuVo is opgevangen.)

TuVo 2.0 heeft juist ingezet op het kunnen opvangen van gasten met medische problematiek omdat dergelijke problematiek veel voorkomt onder de doelgroep. Er is een medisch team geformeerd om toeleiding naar de juiste zorg te kunnen waarborgen. Ook is het pand voor start van het project aangepast voor rolstoelgebruik.

Afgesproken is dat COA en TuVo eventuele medische problematiek vóór plaatsing bespreken, zodat in overleg bekeken wordt of de noodzakelijke medische zorg gewaarborgd kan worden in de TuVo.

Samenwerkende partijen / projectpartners

Het ministerie van Justitie en Veiligheid is opdrachtgever, Tynaarlo is de gastgemeente waar de TuVo gehuisvest is, COA draagt gasten aan & is formeel de instantie onder welke deze blijven vallen, INLIA Projecten is als NGO uitvoerder van de opvang en begeleiding.

Opzet van de samenwerking met het COA

Net als bij het eerste TuVo-project selecteert het COA de gasten voor de TuVo. De selectiecriteria zijn hierboven benoemd.

Afspraak hierbij is, dat het COA voorafgaand aan plaatsing de huisvestingsgesprekken met de gasten voert, om te kunnen beoordelen of de gasten inderdaad aan een gemeente in het Noorden kunnen worden gekoppeld. Soms heeft dit gesprek nog niet plaats gevonden, in dat geval komen contactpersonen van het COA Assen naar de TuVo om dit alsnog te doen. Het belang van deze gesprekken komt later in deze rapportage nog aan de orde.

Daarnaast is - zoals al aangestipt - met het COA afgesproken dat alle gasten medisch onderzocht zijn en dat medische en/of andere bijzonderheden worden besproken bij de aanmelding, zodat het medische team van INLIA kan kijken of en hoe de benodigde medische zorg geboden kan worden.

Ook de dag van aankomst wordt bij de aanmelding in overleg vastgesteld.

Het COA voorziet verder in:

- weekgeld (via moneycard en daarna omzetting van moneycard naar betaalrekening)
- vergoeding van reiskosten t.b.v. afspraken IND, huisvesting en ziekenhuisbezoek
- vergoeding van eventuele buitengewone kosten (zoals een uitvaart)
- zorgverzekering
- WA-verzekering
- Regelen van de koppelingsbrieven en het contact over eventuele omkoppelingen
- Vragen: juridische vragen (bijv. i.v.m. koppelingen) of financiële vragen (problemen met weekgeld of uitbetalingen) kunnen intern bij het COA worden voorgelegd.

Aanpak

De TuVo is een kleinschalig project: de samenwerkende projectpartners zijn uitgegaan van een bezetting van 50 - 70 gasten, met maximum van 72 gasten tegelijkertijd.

De gasten doorlopen hier een intensief traject, toegesneden op participeren en integreren in de Nederlandse samenleving. Het traject is zo ingericht dat gasten na 10 - 12 weken de participatieverklaring kunnen ondertekenen en 'sleutel klaar' zijn voor hun nieuwe gemeente. De TuVo bedoelt hiermee niet alleen dat gasten voldoende beheersing hebben van de Nederlandse taal & voldoende kennis hebben van hoe het in Nederland reilt en zeilt, maar dat zij ook mentaal klaar zijn om in hun nieuwe woonplaats te starten met daadwerkelijk meedoen aan de samenleving.

De termijn van 10 - 12 weken is gesteld omdat dit de tijdspanne is die gemeenten na koppeling nodig hebben om te kunnen voorzien in huisvesting & het regelen van aanverwante zaken. Gasten die langer dan 12 weken in de TuVo verblijven, nemen deel aan een 'plusprogramma' waarbij er sprake is van verdieping, mede gericht op vrijwilligerswerk, stage en werk.

Overigens heeft de corona-uitbraak ook gevolgen gehad voor het programma; zie daarvoor het kopje 'Corona'.

Methodiek & veiligheid

INLIA heeft in de jarenlange ervaring met opvang en begeleiding van asielzoekers een eigen methodiek ontwikkeld en verfijnd. De sleutel daarin is de relatie tussen medewerkers en gasten, tussen gastheer en gast. Een relatie gebaseerd op wederzijds respect en vertrouwen, en op het delen van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor die relatie. Deze aanpak heeft zichzelf bewezen op andere locaties van INLIA, ook op locaties waar er 100+ bedden zijn en een veel complexere doelgroep.

Ook de TuVo werkt met deze methodiek. Er wordt direct vanaf het begin veel aandacht besteed aan het ontwikkelen van een goede relatie tussen medewerkers en gasten, alsmede aan het aanboren van de eigen verantwoordelijkheid van gasten. De TuVo start al bij de intake met het creëren van het bewustzijn dat gasten een hoge mate van verantwoordelijkheid dragen voor verhoudingen, sfeer en veiligheid in de TuVo.

De TuVo werkt dan ook niet met beveiligers; dat zou incongruent zijn met de gedeelde, gezamenlijke verantwoordelijkheid. Er is geen sprake van een beheersstructuur, maar van een *vertrouwensstructuur* met regulerende waarden (respect, vertrouwen, gedeelde verantwoordelijkheid). Het ontbreken van beveiliging of bewaking is daarmee zelfs een voorwaarde voor het succes. Een tweede voorwaarde is dat er altijd - letterlijk 24/7 - begeleiders en beheerders aanwezig zijn, zodat gasten kunnen aankloppen wanneer dat nodig is (wanneer zij zich niet goed voelen of problemen ervaren).

Gasten ervaren de persoonlijke benadering als plezierig en motiverend. Ze voelen zich gezien en gehoord.

De methodiek blijkt ook in de TuVo succesvol, zowel in termen van deelname aan het programma (buitengemeen hoog) als in termen van veiligheid in en om de locatie: in twee jaar tijd heeft zich slechts 1 incident voorgedaan waarbij de TuVo de politie moest inschakelen. Verder kennen de gasten de politie vooral omdat de wijkagent geregeld een kopje koffie komt drinken. Meer over de goede resultaten op het gebied van veiligheid in het hoofdstuk 'Opbrengsten'.

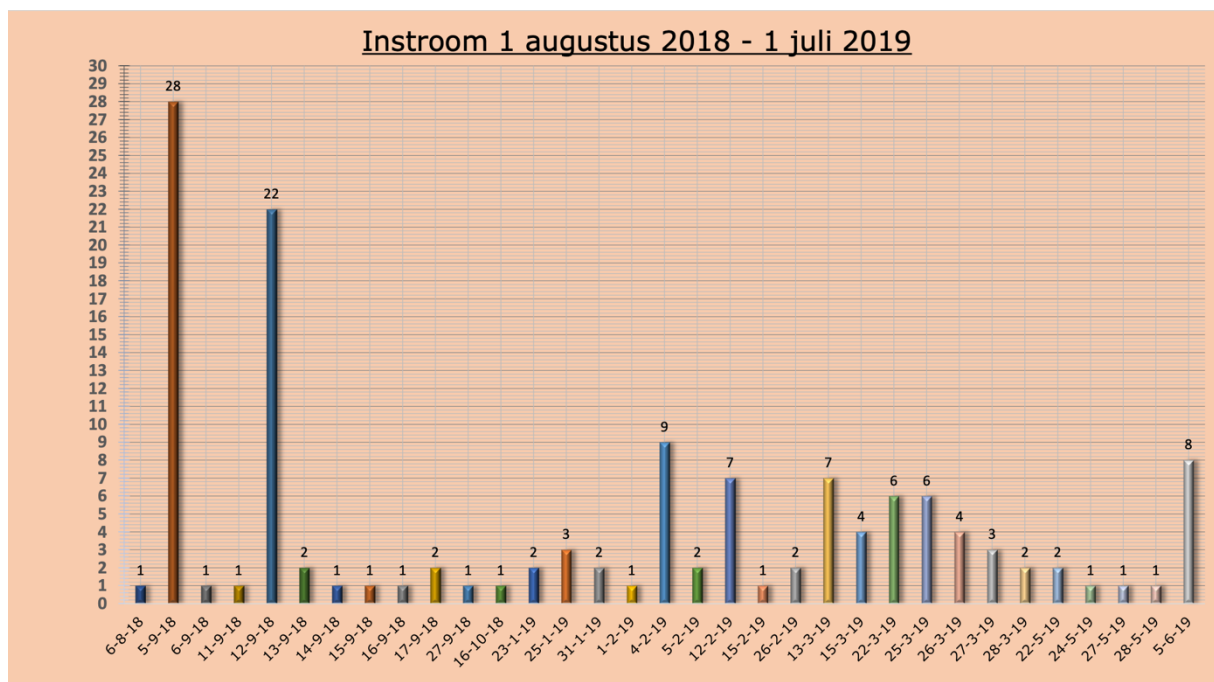
Deel 2: de praktijk

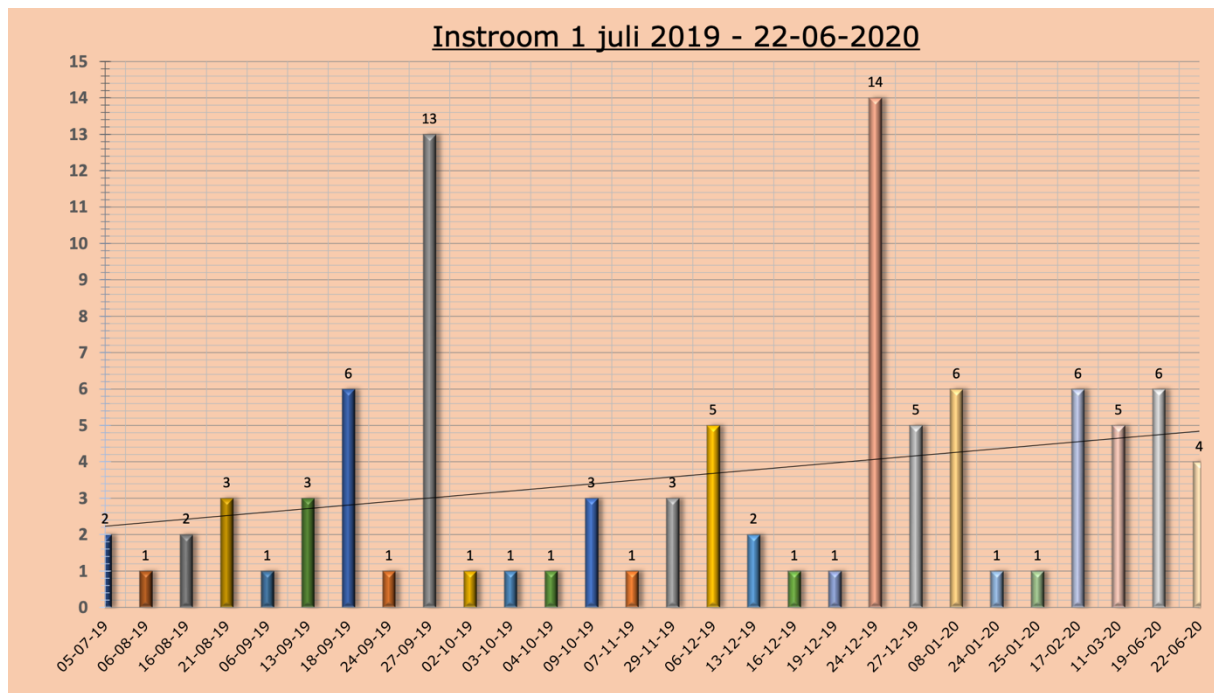
Instroom

De instroom is met ups-and-downs verlopen. De TuVo 2.0 kende in september 2018 een vliegende start, met de komst van een bus vol 28 mensen die slechts luttele dagen tevoren was aangekondigd. De voorbereiding van hun komst moest dus met stoom en kokend water. Dat veroorzaakte enige hectiek, maar medewerkers, vrijwilligers, ambtenaren, de school en andere betrokkenen stroopten energiek de mouwen op. Daar toont zich bij uitstek de kracht van een kleine, wendbare organisatie (die ook nog eens tot in de haarvaten van de omgeving is geworteld).

In de maanden daarna was er echter nauwelijks instroom. Dit bleek zoals eerder vermeld samen te hangen met de teruglopende instroom bij het COA. INLIA en de gemeente Tynaarlo hebben daarop de ruimte geboden om ook statushouders op te nemen die gekoppeld worden aan Friese gemeenten. Ook heeft INLIA toen de misvatting uit de weg geholpen dat bijzondere medische omstandigheden per definitie een belemmering vormen voor plaatsing. (Het is enkel noodzakelijk deze omstandigheden voorafgaand te bespreken.)

Vanwege de haperende instroom kwam ook de categorie kansrijke asielzoekers toen versneld in beeld. Onderstaande grafieken tonen het verloop van de instroom.

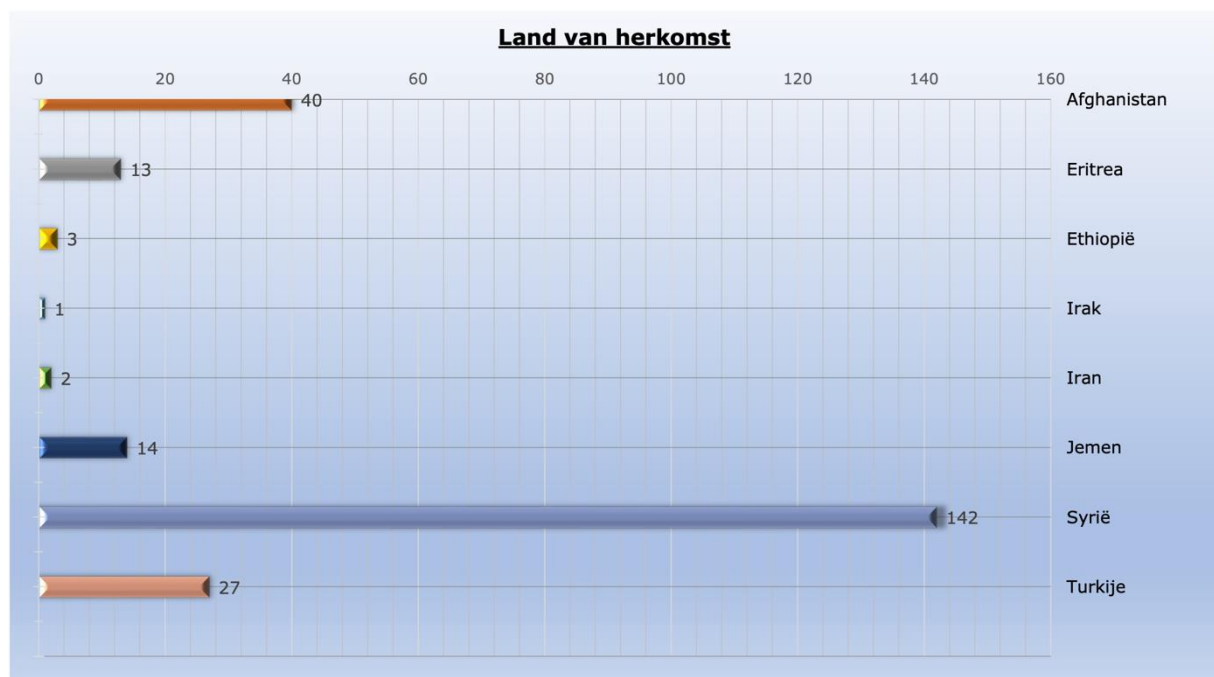

Populatie

a) Achtergrond & landen van herkomst

Vanaf juli 2018 tot peildatum 22 juni 2020 zijn er 242 gasten opgevangen en begeleid. In de grafiek hieronder de uitsplitsing naar landen van herkomst.

De huidige bezetting bedraagt 53 personen.

Er zijn drie te onderscheiden grotere groepen in de populatie die is opgevangen en begeleid.

Syriërs

Het grootste deel van de gasten die vanaf september 2018 tot maart 2019 zijn ingestroomd is via het (UNHCR) hervestigingsprogramma voor kwetsbare vluchtelingen naar Nederland gekomen. Zij komen oorspronkelijk uit Syrië en zijn oorlogsvluchtelingen. Het zijn veelal gezinnen met (jonge) kinderen en regelmatig ook grote gezinnen.

Turken

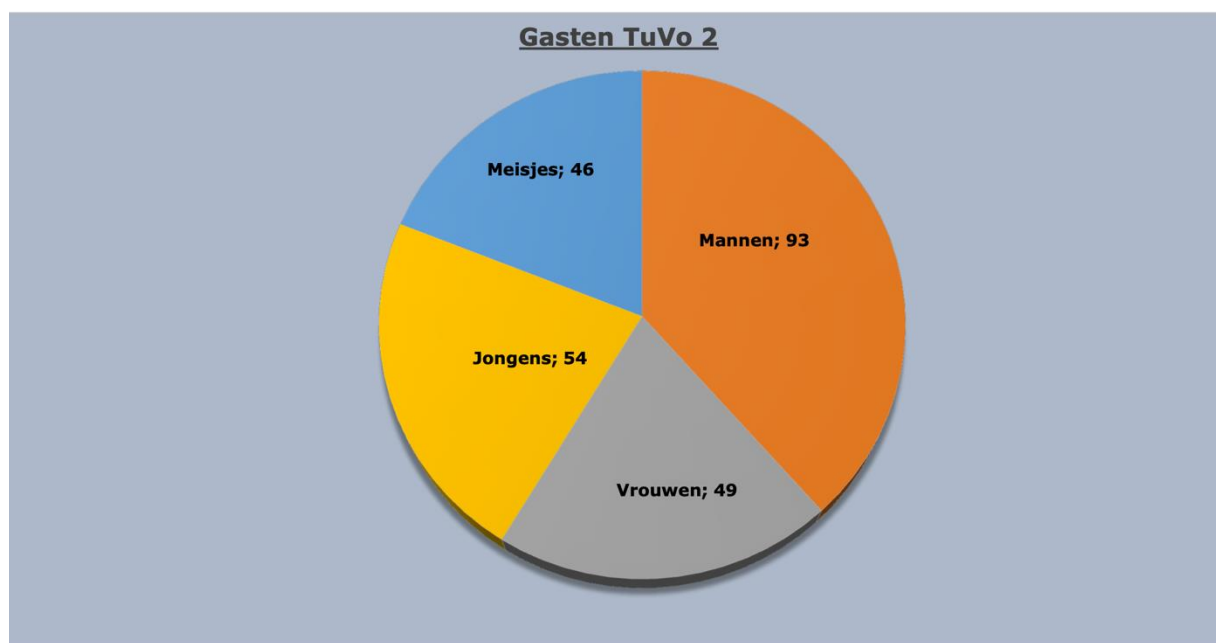
In nazomer en najaar van 2019 stroomden vooral veel Turkse gasten in. Dit betrof een groep van uiteindelijk tegen de dertig statushouders, voornamelijk bestaand uit gezinnen. Veel van deze mensen werden in Turkije vervolgd om hun overtuigingen, of liepen risico daarvoor te worden vervolgd. Zij zijn veelal zelfstandig naar Nederland gekomen en verbleven hier vaak al enige tijd.

Afghanen

Rond de jaarwisseling 2019 - 2020 arriveerden voormalige tolken van het Nederlandse leger in Afghanistan en hun gezinnen. De komst van deze mensen naar Nederland heeft nogal wat voeten in aarde gehad, er was vooraf veel politieke discussie over. In december 2019 besloot de staatssecretaris dat de tolken makkelijker een beroep op bescherming moesten kunnen doen, daarna besloot zij een groep actief naar Nederland te halen. De gasten zijn goed gemotiveerd om hier een nieuw leven op te bouwen en stellen zich erg behulpzaam op.

b) Samenstelling

De TuVo 2.0 kreeg in deze groepen te maken met een gevarieerde leeftijdsamenstelling: veel gezinnen, veel kinderen.

Elk gezin krijgt in de TuVo een eigen kamer, twee kamers als het gezin erg groot is. Eventuele medische beperkingen en de leeftijd van de kinderen kunnen een rol spelen in de toewijzing van de kamer(s). Waar en hoe gasten worden gehuisvest in het gebouw is altijd afhankelijk van o.a. hun kwetsbaarheid en eventuele andere bijzonderheden in het dossier.

In de Tussenvoorziening verbleven verschillende kinderen die vanwege hun medische toestand geselecteerd werden voor het UNHCR-programma. Zoals een jongetje van 5 jaar met hartproblemen, een broertje en zusje met ernstige brandwonden als gevolg van chemische oorlogsvoering en een 14-jarig meisje met een auto-immuun ziekte. De kinderen bloeien op in de veilige omgeving van de TussenVoorziening en spelen op alle vrije momenten met elkaar. Het ontroert iedereen die het meemaakt (zoals de inwoners van de gemeente die meedoen aan de Meet & Eat) om deze kinderen te zien genieten. Medewerkers en vrijwilligers zijn blij dat ze mee kunnen helpen om deze kinderen een plek te bieden waar ze tot rust kunnen komen, zich veilig weten en zo weer kind kunnen zijn. Onderstaande foto: 12 kinderen van statushouders die in de TuVo in Eelde verblijven gingen begin januari 2019 een dagje naar Wildlands Adventure Zoo in Emmen. Het uitstapje was georganiseerd door 2 scholieren van het Maartenscollege in het naburige Haren in het kader van een maatschappelijk project. Om deze geweldige dag mogelijk te maken hadden de scholieren veel hulp en sponsoring georganiseerd.

De grote groep kinderen en hun jonge leeftijd bracht vanaf het begin van TuVo 2.0 een hoop leven in de brouwerij. Benodigd speelgoed, kleding en andere spullen zijn in ruime mate gedoneerd na een oproep in de plaatselijke krant en in de kerkelijke en maatschappelijke netwerken van INLIA.

Schoolbenodigdheden voor de kinderen van 4 tot 18 jaar worden op aanvraag bekostigd door Stichting Leergeld Noord Drenthe (regio Tynaarlo).

Het grote aantal kinderen maakt dat er veel aandacht is gegeven aan de veiligheid van zowel de inrichting van het pand, als de sfeer en werkwijze. Denk bij de inrichting aan het plaatsen van traphekken, stopcontact beveiligers, slow-poppen, hekomheining, omgedraaide deurklinken etc. én natuurlijk aan de aanschaf van kindermeubels zoals kinderbedjes en autostoeltjes. Van gasten vraagt de aanwezigheid van kinderen ander gedrag dan wanneer men uitsluitend onder volwassenen is, van medewerkers vraagt het werken met kinderen een andere aanpak dan het werken met volwassenen.

Daar komt bij dat juist deze kinderen die in de TuVo geplaatst worden, veelal problematisch gedrag vertonen. Wat verder opvalt is dat de ouders er in de groeps sfeer vanuit gaan dat het letten op de kinderen een zaak is van iedereen: gasten, medewerkers en vrijwilligers. Medewerkers signaleerden een tekort aan actief toezicht door de ouders zelf. Dit is aanleiding geweest een leerproces in te gaan met de ouders en duidelijk te maken: hier verwachten we dat ouders zelf verantwoordelijkheid nemen.

Ook extern heeft het werken met kinderen aanpassing geëist van samenwerkingspartners en eigenlijk het hele netwerk.

Vereiste voorzieningen in de omgeving

a) Basisonderwijs

Basisschool 'De Veenvlinder' heeft over de hele periode een aanzienlijke inspanning geleverd. Al direct na de start van TuVo 2.0 kreeg de school - met een paar dagen kennisgeving - 20 kinderen erbij. Dit betekende dat er een extra taalklas (voor anderstalige kinderen) moest komen, en extra personeel. Het was onbekend hoelang dit nodig zou zijn. Immers: de meeste gezinnen wachten op huisvesting in een volgende gemeente.

Deze fluctuaties (groepen van vijftien à twintig kinderen die tijdens het schooljaar arriveren) en onzekerheden hebben zich gedurende de hele rapportageperiode voorgedaan. Aangezien de financiering van het onderwijs is gebaseerd op een jaarlijkse teldatum, bracht dat wel een en ander met zich mee voor de school. De Veenvlinder heeft daardoor echter niet uit het veld laten slaan.

De school is in meerdere opzichten belangrijk voor een goede start in de toekomstige gemeente. De Veenvlinder heeft specifieke expertise op het terrein van anderstalige kinderen. Bij elk nieuw kind wordt bovendien goed gekeken hoe het kind zich gedraagt in de groep, zodat eventuele moeilijkheden vroegtijdig gesignaleerd worden. De school werkt hierin samen met de ouders en de maatschappelijk werker van de TuVo. De maatschappelijk werker onderhoudt bovendien korte lijnen met de GGD en het Consultatiebureau, zodat hulpvragen goed kunnen worden opgepakt in de nieuwe gemeente. Met het oog op de continuïteit van de hulpverlening wordt er bewust voor gekozen om eventuele (andere) opvoedingsondersteuning niet in de TuVo te starten. Het gezin zal immers binnen afzienbare tijd verhuizen.

b) Voorgezet onderwijs

Kinderen van 12 tot maximaal 18 jaar gaan naar de Internationale Schakel Klas (ISK) in Groningen, die is bestemd voor leerlingen die het Nederlands niet of nauwelijks beheersen. Het onderwijs is gericht op het leren van de Nederlandse taal en op inburgering in Nederland, zodat leerlingen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk verkeer en door kunnen stromen naar het reguliere, Nederlandstalige onderwijs.

c) Openbaar Vervoer

Gasten leren in de eerste periode na aankomst direct hoe ze kunnen reizen met het openbaar vervoer en bijvoorbeeld een ov kaart aanvragen. De bushalte is op 500 meter van het pand. De dorpskern, met alle voorzieningen, ligt op 4 kilometer afstand.

De basisschool ligt op zo'n 3 kilometer afstand, het middelbare onderwijs op ± 18 km. Ook de fietslessen starten direct na aankomst op de TuVo. Als kinderen en jongeren nog niet zelf kunnen fietsen/reizen, wordt er veelal een beroep gedaan op de regeling voor leerlingenvervoer van de gemeente Tynaarlo.

Als het noodzakelijk is dat mensen reizen, terwijl ze dat nog niet zelfstandig kunnen (hetzij met fiets, bus of trein), kan INLIA bij wijze van uitzondering het vervoer regelen; er is een personenbusje voor maximaal 8 personen en verder zijn er vrijwilligers die met hun eigen auto gasten vervoeren.

Pand, voorzieningen & locatie

Het TuVo-pand is de voormalige Dutch Flight Academie op het bedrijven- en handelsterrein van Eelde-Paterswolde. Een groot, licht pand met 20 (meest ruime) slaapkamers, waar plaats is voor maximaal 72 gasten. Zij delen met elkaar woon-, leef-, kook- en sanitaire ruimten en zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het schoon en netjes houden van het pand en de grond eromheen.

Voorzieningen

- Gezamenlijke keukens
- Gezamenlijke leefruimte
- Gras en speelruimte buiten
- Twee leslokalen voor 10 personen, ook zijn er 8 computers beschikbaar.
- Kinderkamer met speelgoed.
- Stilteruimte om te lezen, bezinnen of studeren.
- Gespreksruimte voor intake, persoonlijke gesprekken, maatschappelijk werk en gesprekken in het kader van gezinshereniging met een medewerker van Vluchtelingenwerk Noord-Nederland die de gasten hierbij ondersteunt.
- Centrale balie & receptie.
- Het pand is uitgerust met cameratoezicht en een panic-button voor medewerkers.
- 50 fietsen (zie verder onder het kopje 'Fietsen').

Een voordeel van de locatie buiten de dorpskern is dat het rustig is om het pand. Er is wel een vliegveld vlakbij, met een beperkt aantal vluchten. Vliegverkeer kan zijn weerslag hebben op gezinnen uit oorlogsgebied, vooral bij de kinderen die bombardementen hebben

meegemaakt. Wanneer dit aan de orde was, zijn er excursies geregeld naar het vliegveld. Dit in goede samenwerking met de marechaussee ter plaatse. De excursies waren erop gericht kinderen een plezierige associatie te geven bij het vliegverkeer en werden goed afgestemd met de ouders.

Dat de locatie buiten het dorp ligt, heeft behalve het voordeel van rust ook nadelen:

- minder vanzelfsprekende interactie met de plaatselijke gemeenschap (hierin wordt actief voorzien door over en weer elkaar te betrekken bij activiteiten);
- huisarts, tandarts, apotheek, bibliotheek, winkels, supermarkt en andere voorzieningen liggen in de dorpskern, op 4 kilometer afstand. Om daar te komen is vervoer per fiets, bus of auto vereist.

Fietsen

Vanaf het begin dat ze arriveren, krijgen de gasten die daartoe fysiek in staat zijn, fietsles. Daarbij krijgen de Nederlandse verkeersregels veel aandacht (ook om te voorkomen dat ze bijvoorbeeld op de vluchtstrook van de snelweg gaan fietsen – zoals een keer gebeurd is bij de start van TuVo 1.0). Ook leren ze zelf banden plakken en kettingen opleggen. Ook daarin toont zich de methodiek van INLIA: mensen bij de hand nemen om hun eigen verantwoordelijkheid op te pakken.

Voor de meeste gasten is het overigens wennen dat de fiets een gebruikelijk vervoersmiddel is voor iedereen in Nederland. Ze staan er vaak van te kijken dat zelfs onze premier fietst.

Het merendeel van de 50 fietsen waarover de TuVo beschikt is geschonken door architect Cor Kalfsbeek, die de fietsen doneerde met het geld van de Grote Culturele Prijs van Drenthe, die hij in de zomer van 2016 ontving. Gasten tekenen een leencontract voor de fiets voor de periode dat zij in de TuVo verblijven.

Aankomst / Intake

De gasten komen op eigen gelegenheid of worden met een bus gebracht. Ze worden hartelijk welkom geheten: medewerkers ontvangen hen met een glimlach en brengen samen met de gasten de spullen naar de kamer, waar het bed is opgemaakt en een kleine Nederlandse attentie klaarligt. De gasten kunnen dan even ontspannen en worden vervolgens uitgenodigd voor het intakegesprek.

Ze krijgen daarbij een welkomstpakket dat spullen bevat die ze op de TuVo nodig hebben, zoals hun eigen pannen, borden, servies, hand- en theedoeken, placemats. Dit zijn altijd nieuwe spullen; een bewuste keuze van de TuVo, die daarmee nieuwe gasten respectvol ontvangt en toont rekening te houden met hun cultuur. Hindoes, joden of moslims hoeven zich bij 'n nieuw pannetje niet af te vragen of het kosher is of dat er een varkenslapje ingelegd heeft. Het ontvangen van eigen, nieuwe spullen zet zo een bepaalde toon voor het verblijf.

Bij deze intake wordt uitgelegd wat de TuVo is en wat ze hier de komende periode kunnen verwachten. Ook de rollen van het COA en de gemeente worden uitgelegd.

Daarna worden er enkele formulieren besproken en ondertekend zoals inschrijving bij gemeente en huisarts en het sleutelcontract. Ook eventuele machtigingen (zoals met het oog op bescherming persoonsgegevens) worden behandeld.

Gasten ontvangen tevens een map met de huisregels van de TuVo, waarbij ook aparte aandacht is voor hun taken op het gebied van schoonmaken en hun rol in het heel & veilig houden van het pand. In de verstrekte map kunnen gasten ook hun verdere administratie bijhouden. Er volgt daarna een rondleiding van het pand en de faciliteiten. Tot slot wordt de eerste maaltijd hier door de TuVo als gastheer verstrekt.

Corona

Sinds maart is een corona-protocol opgenomen in de intake, direct aan het begin. Er wordt een checklist corona-klachten nagelopen, de temperatuur van de nieuw binnengekomen gast wordt gemeten, en er wordt voorlichting gegeven over corona-leefregels en RIVM-richtlijnen. Het voorlichtingsmateriaal dat wordt uitgereikt is in de eigen taal van gasten. Zie verder het aparte hoofdstuk 'Corona'.

Team

a) Professionals

Het vaste team van INLIA op de TuVo 2.0 bestaat uit in totaal 8,22 fte aan medewerkers. Deze bezetting houdt de TuVo 24 uur per dag, 7 dagen in de week, 365 dagen per jaar draaiend en omvat de volgende professionals:

- 2 waarnemend locatiemanagers, van wie 1 consultant Maatschappelijke Ondersteuning en 1 activiteitenorganisator
- woonbegeleider
- activiteitenbegeleider
- programma/cursusmedewerker
- tolk
- verpleegkundige & medisch assistent
- weekend- en nachtbeheer

Vanuit het kantoor van INLIA in Groningen wordt het team ondersteund door o.a. de projectleiding en het projectbeheer. Waar nodig worden extra tolken ingezet. Soms zijn dit vrijwilligers maar voor uitgebreide intakes en maatschappelijk werk gesprekken worden tolken van/via INLIA ingezet.

Bij de samenstelling van het team is nadrukkelijk ook gekeken naar diversiteit; 4 van de professionals hebben zelf een migratie-achtergrond. Dit is ook (maar zeker niet alleen) gedaan met het oog op aansluiting met de doelgroep.

b) Vrijwilligers

De TuVo en haar gasten hebben een netwerk van tientallen enthousiaste vrijwilligers om zich heen. Mensen uit alle geledingen van de samenleving, die zich belangeloos inzetten voor de doelgroep. Het zijn deze vrijwilligers die niet alleen ondersteuning bieden bij allerlei activiteiten, maar die in de eerste plaats ook de Nederlandse lessen en de participatie

workshops over Nederland ('TuVoTalks') geven. Voor de lessen Nederlands worden vanwege het belang ervan altijd ervaren krachten ingezet.

De groep vrijwilligers die de lessen geeft is een mix van oud-docenten (een aantal gepensioneerd, onder wie 1 docent die tevens inburgeringslessen gaf) en native speakers uit de gebieden waar de gasten vandaan komen. Dit zijn oud-vluchtelingen die zich goed in kunnen leven in hoe de gasten de overgang naar hier ervaren en die zo een extra linking pin vormen in de aansluiting tussen gasten en programma.

Ook onder de vrijwilligers voor de overige activiteiten zijn er mensen met specifieke expertise op het gebied waarop zij als vrijwilliger worden ingezet; zoals de psychiater die de gezondheid doorneemt met de gasten en de rijinstructeur die verkeerslessen geeft.

Programma

a) Nederlandse les & Kennis van Nederland

Gasten doorlopen in slechts 10 tot 12 weken een intensief programma, gericht op het kunnen participeren en integreren in de Nederlandse samenleving. Centraal daarin staan het leren van de Nederlandse taal en het opdoen van kennis over hoe het hier reilt en zeilt. Het programma is geen vrijblijvend aanbod; deelname is verplicht.

Het leren van de taal wordt via twee sporen aangepakt: taallessen én in allerlei andere activiteiten. Een voorbeeld van dit laatste zijn de spelletjesavond en de bingo, waarin gezelligheid wordt gekoppeld aan het oefenen van Nederlands. Ook excursies naar winkels en het gezamenlijk bekijken van folders met aanbiedingen zijn hier voorbeelden van. De interactieve workshops 'Kennis van Nederland', de TuVoTalks genoemd, worden waar dat kan eveneens in het Nederlands gegeven. De taallessen zelf worden op verschillende niveaus gegeven, om aan te sluiten bij het niveau van de gasten.

Er is een ochtend-, middag- én avondprogramma, zodat mensen op alle dagdelen beschikbaar moeten zijn. Dit omdat het belangrijk is dat mensen een gangbaar dagritme hebben.

In de TuVoTalks doen gasten in slechts 10-12 weken tijd kennis op van:

- Nederlandse cultuur (denk aan: geschiedenis, gewoonten, de democratische rechtsstaat, het Koningshuis, feestdagen en herdenkingen, normen en waarden)
- Financiën & administratie (budgetteren, bankzaken, postzaken)
- Eigen omgeving (o.a. omgangsnormen burens, onderhouden woning, veiligheid)
- Gezondheid (o.a. werkwijze gezondheidszorg, seksuele voorlichting, hygiëne)
- Verkeer (verkeersregels en -borden, praktijklessen, vervoersmogelijkheden in Nederland)
- Instanties /organisaties (gemeente, belastingdienst, DUO, uitkering, wet- en regelgeving)

Kennismaken met en meedoen in de lokale samenleving wordt gestimuleerd door deelname aan sport en spel, dorpsfeesten en andere lokale activiteiten in de omgeving (ook excursies naar hunebedden, boodschappen doen en winkelen, wandelen met aandacht onderweg

voor wat is eetbaar en wat niet). Bij langer verblijf is het mogelijk mee te doen in de lokale samenleving door vrijwilligerswerk of stage.

b) Kennismaken met de nieuwe woonomgeving

Tijdens het verblijf in de TuVo wordt aan vrijwilligers uit het maatschappelijk en kerkelijk netwerk van INLIA gevraagd om de gasten alvast een beetje wegwijs te maken in hun nieuwe woonplaats. Dat kan zodra bekend is waar de gasten komen te wonen. Op die wijze kunnen mensen de omgeving/buurt alvast verkennen, zien waar winkels, scholen en andere voorzieningen zijn en soms zelfs al het eerste contact leggen met mensen uit de buurt. Diverse oorzaken (extern maar ook intern) hebben ertoe geleid dat dit onderdeel minder vaak is uitgevoerd dan gewild en gepland. Meer informatie over de achterliggende oorzaken staan onder het kopje 'Landing'.

c) Participatie Verklaring

De gasten ontvangen hun Participatie Verklaring (PV) wanneer zij het programma hebben doorlopen en de bijbehorende toetsen met een voldoende hebben afgerond. De uitreiking en ondertekening van de Participatie Verklaring gebeurt in feestelijke sfeer, te vergelijken met een diploma-uitreiking.

De toekomstige gemeente wordt gevraagd om een rol te spelen in deze uitreiking. Niet alle gemeenten maken hier overigens (op dezelfde wijze) gebruik van. Is er geen vertegenwoordiging van de betreffende gemeente, dan neemt Tynaarlo, als gastgemeente altijd aanwezig, de honneurs waar.

d) Onderdelen

De gasten krijgen veel verschillende lessen aangeboden, afhankelijk van wat er nodig is voor de populatie van dat moment en deels ook van wat er (extra) kan worden aangeboden. Een overzicht:

Wat[†]	Methode
Nederlandse les	Basisexamen Inburgering 'voorbereiding op de taaltoets van het inburgeringsexamen' Ad Appel
Kennis van Nederland	TuVoTalks. Alle vragen en onderwerpen die je maar kunt bedenken over Nederland. Van wat er eetbaar is aan wilde planten tot taboes in andere landen zoals ongehuwd samenwonen en het homohuwelijk. Van gebruiken als 1 koekje bij de koffie tot de rol van de huisarts.
Vraag van de week	Praktijklessen over dagelijkse gang van zaken en het regelen van praktische zaken als OV, DigiD, kinderbijslag
Koffietafel	Conversatielessen
De winkel	Praktijklessen over betalen en productkennis
Fietsles	Edubike
Aan het werk	TuVoTalks 2.0 De gasten leren hier meer over het werkproces in Nederland en hoe ze daar hun weg in kunnen vinden.

[†] De Koffietafel, de Vraag van de week en Aan het werk zijn tijdelijk opgeschort i.v.m. corona

Op deze manier krijgen de gasten in 10-12 weken handvatten en kennis om in de nieuwe gemeente verder te kunnen gaan werken aan hun integratie in Nederland. Het is een korte, intensieve periode voor de gast.

Vooraf in het begin is het voor gasten best overweldigend; een nieuw land, een nieuwe taal, een nieuwe omgeving, een nieuwe cultuur. Hierin nemen de medewerkers gasten daarom bij de hand, maar zetten gelijk ook stappen om die hand los te kunnen laten. Ze stimuleren gasten zo snel mogelijk hun eigen verantwoordelijkheid te nemen.

Een extra moeilijkheid is de taal. Veel gasten spreken bij aankomst alleen hun moedertaal als bijvoorbeeld Arabisch, Farsi, Dari of Tygrinia. De TuVo heeft beperkt toegang tot tolken en werkt dus met beeldmateriaal, handen en voeten en enthousiaste vrijwilligers die af en toe helpen met vertalen. Een nadrukkelijk uitzondering hierop zijn de Afghaanse gasten, van wie de mannen tolkten voor het Nederlandse leger in Afghanistan. Hun vrouwen zijn daarentegen veelal vrijwel onopgeleid. Verder waren de Turkse gasten over het algemeen al wat langer in Nederland en sprak een deel van hen daarmee al een klein beetje Nederlands.

e) Overige activiteiten

Bezoeken nieuwe woonplaats	Door vrijwilligers in het maatschappelijk en kerkelijk netwerk - een kennismaking met de toekomstige woonomgeving.
Sporten	Sportfonds (sporten bij een vereniging in de gemeente Tynaarlo) [‡] Op de locatie: hardlopen, volleybal, basketbal, etc.
Spelletjesavond / bingo	Heel gezellig, maar tegelijkertijd gericht op het oefenen met Nederlandse taal en tellen.
Meet&Eat	Samen koken en eten met genodigden (bv. inwoners van Tynaarlo).
Kunst	Uiten in kunstvorm en creatief bezig zijn.
GGD voorlichting	De GGD geeft mannen en vrouwen in separate groepen voorlichting over: gezondheidszorg in Nederland / zelfzorg / hygiëne/ seksuele voorlichting en psychische gezondheid. Daarnaast is er opvoedondersteuning in een groep voor echtparen gezamenlijk.
Jeugdfilm	In het weekend een film alleen voor de jeugd.
Beeldende vorming	In het weekend knutselen voor volwassenen en kinderen.
Omgeving ontdekken	Op de fiets erop uit, wandelen in de omgeving, kringloop winkels bezoeken.
Handwerken	Naaïen, breien en haken voor volwassenen.
Folders lezen & kijken	Boodschappenmethodiek, aanbiedingen scoren én het leren van woorden/NL taal.
Schoonmaken	Het dagelijks schoonhouden van de persoonlijke en gemeenschappelijke ruimten.
Fietsles	De theorie van de verkeersregels en het oefenen van het fietsen in de praktijk.

[‡] Sportverenigingen geven aan dat dit voor gasten in TuVo 2.0 lastiger is dan in TuVo 1.0 het geval was: gasten verblijven nu een kortere periode, terwijl het tijd kost om een match te vinden qua juiste team. Tegen die tijd verhuizen gasten alweer - het loont dus niet.

Fietsreparatie	Onder begeleiding fietsen leren repareren.
Computerles	Het leren kennen van de computer en het gebruik hiervan.
Maatschappelijke voorlichting	Bijeenkomst om maatschappelijke onderwerpen te bespreken, ook naar aanleiding van de behoefte van de gasten zelf.
Team Up	Spelenderwijs traumaverwerking voor kinderen door twee professionele trainers van het Team Sport van de gemeente Tynaarlo.

f) Plusprogramma

Wanneer gasten langer dan 12 weken in de TuVo verblijven, volgen zij (na het behalen van de Participatie Verklaring) een plusprogramma. Dit bestaat uit de interactieve workshops:

- Een huis en dan
- Een baan en dan (betreft ook werkervaring, stage en vrijwilligerswerk)
- Geld en dan

De reden dat deze onderdelen tot het plusprogramma behoren en niet tot het basisprogramma, is dat gasten in het basisprogramma in een korte periode van 10 weken 'klaargestoomd' worden voor inburgering (c.q. het behalen van de Participatie Verklaring). Dat noopt tot prioriteren.

Corona

a) Maatregelen

De corona-pandemie heeft ook zijn weerslag gehad op de TuVo. In allerlei opzichten. Uiteraard heeft INLIA maatregelen genomen om verspreiding van het virus tegen te gaan en gasten, werknemers en vrijwilligers zo goed mogelijk te beschermen. Er zijn protocollen opgesteld voor gasten, voor medewerkers en voor vrijwilligers/bezoek. Dit alles is in nauw overleg gegaan met de GGD.

Er is ten eerste veel geïnvesteerd in voorlichting aan de gasten over de maatregelen en hoe zij zichzelf en elkaar moeten beschermen. Hierover zijn persoonlijke gesprekken gevoerd met iedere individuele gast. Er is steeds nieuw voorlichtingsmateriaal geproduceerd in de eigen talen van mensen, al naar gelang de maatregelen vorderden. Daarnaast zijn de hygiëne-maatregelen aangescherpt, zijn douches en toiletten toegewezen aan kamers (zodat het aantal mensen dat gebruik hiervan maakt beperkt werd) en is het gebruik van de keukens gehalveerd.

Er is tot op heden geen enkel geval van corona-besmetting geweest onder de gasten.

b) Gevolgen voor in- en uitstroom

De instroom bij de TuVo kwam een periode lang stil te liggen, als gevolg van het feit dat in- en doorstroom bij het COA stakte. Tegelijkertijd vertraagde de uitstroom naar nieuwe woningen en woonplaatsen: er kwamen simpelweg minder huizen vrij dan normaal.

c) Gevolgen voor bezetting

Het aantal plaatsen in de TuVo is bijgesteld om te kunnen voldoen aan de RIVM-richtlijnen. Hoeveel mensen in totaal opgevangen kunnen worden, is afhankelijk van de samenstelling van de groep. Immers: gezinnen hoeven onderling geen afstand te bewaren, alleenstaanden

wel. Een gezin van 5 personen kan dus wel gezamenlijk op één kamer geplaatst worden, een groep van 5 alleenstaande mensen niet omdat zij 1,5 meter afstand moeten kunnen houden.

Om deze reden is de TuVo op dit moment met 53 personen bijna 'vol': er zijn nauwelijks plekken meer vrij.

d) Gevolgen voor programma & resultaten

In verband met de lockdown-maatregelen was vanaf 16 maart van dit jaar geen bezoek van buiten meer toegestaan, van wie dan ook. Ook de vrijwilligers konden dus niet meer op de TuVo komen. Dit betekende dat het normale programma stil kwam te liggen. Voor de kinderen zijn er dagelijks educatieve werkboekjes uitgedeeld. Voor de volwassenen zijn de vrijwilligers aan de slag gegaan met het vervaardigen van online-lessen, workshops en videobijeenkomsten. Helaas liep de TuVo daar aan tegen de grenzen van de internetverbindingen in dit buitengebied, waar de sterkte van het signaal op z'n vriendelijkst gezegd suboptimaal is. Los daarvan zijn webinars en videolessen verre van ideaal voor doel en doelgroepen van de TuVo.

e) Gevolgen voor kennismaken met de nieuwe woonplaats

Vanaf halverwege maart 2020 zijn de bezoeken aan de huisvestingsgemeenten en de nieuwe woonomgeving helaas noodgedwongen gestaakt in verband met de lockdown.

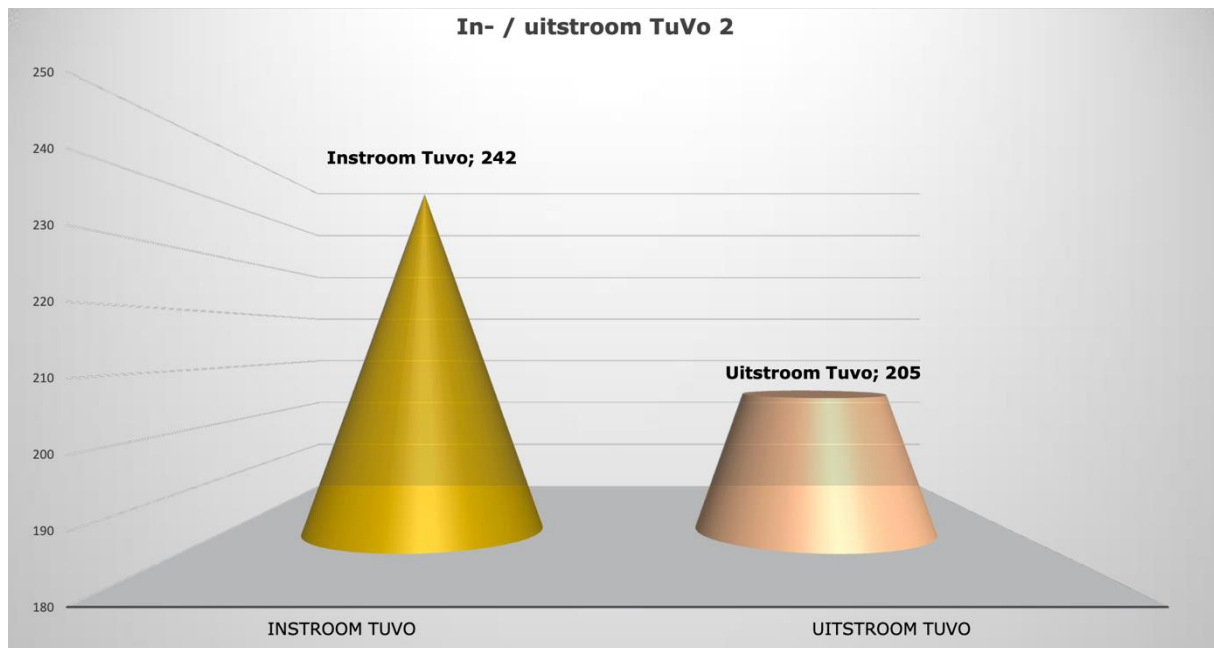
f) Huidige stand van zaken programma

Gelukkig kon als gevolg van de versoepeling van de maatregelen in begin mei, op 11 mei weer gestart worden met les geven op de TuVo. Dit met een beperkt aantal vrijwilligers. Niet alle vrijwilligers kunnen dit weer oppakken, bijvoorbeeld omdat ze tot risicogroepen behoren. De bezetting van de lokalen is fors teruggeschroefd: in plaats van 10 mensen kunnen er nu maximaal 4 mensen gelijktijdig deelnemen.

Desalniettemin is per 1 juni 'TuVoTalks in sneltreinvaart' ingezet: een versneld traject waarbij deelnemers het programma in 5 weken (!) doorlopen. Dit is zeer succesvol geweest: maar liefst 11 van de 14 deelnemers hebben dit versnelde traject succesvol afgerond en op 3 juli hun PV ontvangen en ondertekend.

Uitstroom

Sinds de peildatum van 23 juni zijn er nog geen gasten uitgestroomd. De gemiddelde verblijfsstermijn was voor de corona-uitbraak 17 weken.

Bijzonderheden

In april 2019 is een van de gasten tijdens verblijf in de TuVo overleden aan een hartaanval. Het betrof de vader van een Syrisch gezin. Het verdriet en de ontredde over zijn onverwachte verscheiden waren groot bij zijn vrouw en kinderen. Zowel zijn vrouw als hij hadden veel broers en zussen die al in Europa woonachtig waren; zodoende zijn er rond 50 familieleden overgekomen vanuit onder meer Zweden en Duitsland. Zij zijn allen ondergebracht in de TuVo, waar de grote leefruimte 's nachts tientallen gasten op luchtbedden en matjes kon herbergen.

Vanuit het bureau van INLIA is versterking gekomen om dit hele proces, inclusief het regelen van de islamitische begrafenis, te ondersteunen. De bestaande contacten met de moskee in Groningen waren daarbij een groot voordeel; het moskeebestuur is zeer behulpzaam geweest.

De familie heeft de TuVo-medewerkers na de uitvaart bedankt voor alle inzet, door hen te verrassen met een uitgebreide maaltijd.

Deel 3: opbrengsten, conclusie & aanbevelingen

Bevorderen inburgering

Een van de hoofddoelen van het proeftuinproject is het bevorderen van de inburgering van statushouders door direct te beginnen met het leren van de Nederlandse taal en maatschappij. Zo komen zij voorbereid aan in hun nieuwe woonplaats, waar zij dan onmiddellijk kunnen starten met het inburgeringstraject.

a) Deelname aan programma & activiteiten

Deelname aan het geheel van programma en activiteiten is bijzonder goed. De meeste mensen doen enthousiast mee. Sommige gasten vinden het aanbod zelfs te beperkt. Medewerkers hoeven dan ook nauwelijks te wijzen op de verplichting op dit vlak. Iedereen doet mee, behalve mensen die al werk hebben. Een baan gaat voor. In een enkele uitzondering is er sprake van gebrek aan motivatie, met name in het ochtendprogramma.

Het percentage fluctueert natuurlijk, maar ligt altijd boven de 95%.

b) Participatie Verklaring

85 mensen hebben een Participatie Verklaring behaald tijdens verblijf in de TuVo. Zij komen in hun nieuwe woonplaats aan met het gevoel klaar te zijn om hun nieuwe leven in Nederland te starten, om te starten met deelname aan de plaatselijke samenleving. De TuVo beschouwt het als belangrijke winst dat mensen de samenleving instappen met deze gemoedsgesteldheid.

In percentages gaat het om 60% van de volwassen gasten die het traject succesvol kunnen beëindigen. Redenen waarom het in de overige 40% niet is gelukt het traject af te ronden zijn (in volgorde van belangrijkheid):

- Uitstroom naar de nieuwe woonplaats vóór de afgesproken termijn van 10 - 12 weken, zodat gasten simpelweg geen tijd hebben het traject af te ronden.
- Het vinden van werk, waardoor gasten niet aanwezig kunnen zijn bij de lessen en TuVoTalks.
- Minder motivatie bij een beperkt aantal mensen. Medewerkers zetten er vol op in om hen te stimuleren de PV te halen, maar mensen moeten het uiteindelijk wel zélf doen. Onderliggende oorzaak van minder motivatie kan overigens in sommige gevallen te maken hebben met de geestestoestand van gasten.

Speciale vermelding verdienen de 11 gasten die het versnelde traject van 5 weken (dat inging na het versoepelen van de lockdown) glansrijk hebben afgerond en op vrijdag 3 juli 2020 hun PV uitgereikt kregen.

Een van de gezinnen bij de feestelijke uitreiking en ondertekening van de Participatie Verklaringen die via het versnelde traject werden behaald. Foto: Peter Wassing

c) Bevindingen huisvestingsgemeenten

De meeste gemeenten zijn blij dat nieuwkomers deze basis mee hebben gekregen en met deze instelling ("We zijn er klaar voor om te gaan inburgeren") arriveren. Zij vaardigen dan ook meestal een vertegenwoordiger af die een rol speelt bij het uitreiken van de PV. Er is echter ook een gemeente die vindt dat de TuVo overbodig is en dat het COA en - na uitplaatsing - de instellingen in de gemeente deze trajecten prima kunnen uitvoeren. Deze gemeente is slechts 1x vertegenwoordigd geweest bij de uitreiking (zonder actieve rol). De TuVo kan dat alleen maar betreuren.

Een greep uit reacties van externen:

Welzijnsorganisatie Onis (Somer):

- *Verrassend dat de familie al een participatieverklaring ondertekend heeft! Fijn dat er een overdrachtsmap is met voortgangsrapportages en dat allerlei praktische zaken al geregeld zijn, variërend van inlogcodes van de bank tot DigiD etc.*

Welzijnsorganisatie Timpaan (Gem. Opsterland)

- *2 gezinnen uit de TuVo zijn tot dusver naar de gemeente Opsterland verhuisd. De overdracht en communicatie waren helder. Betrokken statushouders waren al redelijk zelfstandig ten tijde van de overdracht en dat is prettig werken.*

Vluchtelingenwerk Veendam

- *Prettig dat er korte lijnen zijn en dat praktische zaken direct in gang gezet kunnen worden.*

Gemeente Westerkwartier:

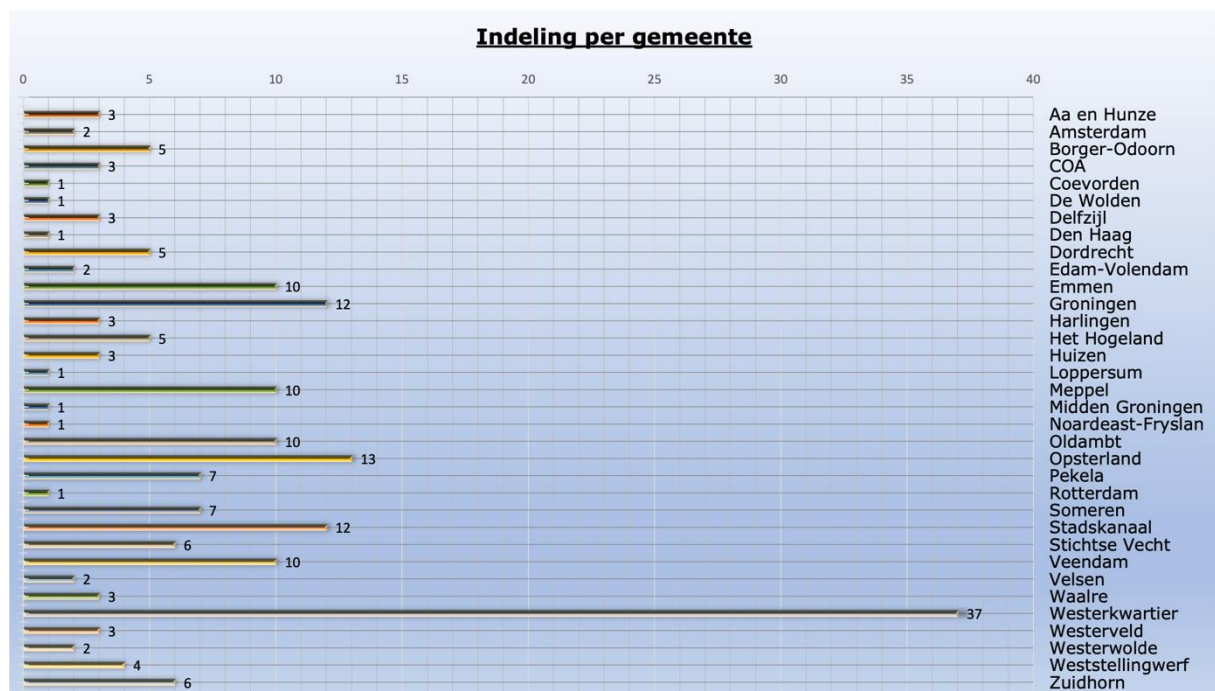
- *Medewerkers van de TuVo kunnen ad hoc inspelen op de behoefte die er is bij de gasten. Er is flexibiliteit en alles is bespreekbaar.*

Bevorderen landing

Een tweede hoofddoel van het project is het bevorderen van de landing van de statushouders in de Nederlandse samenleving. Dit niet alleen door hen voor te bereiden op inburgeren - middels de Nederlandse lessen, de TuVoTalks & overige activiteiten - maar óók door hen alvast kennis te laten maken met hun nieuwe woonplaats en omgeving.

Er zijn minder bezoeken geweest aan de nieuwe woonplaats en omgeving dan gewild en gepland. Daarvoor zijn vier oorzaken aan te wijzen:

- Ten eerste is er een periode een stagnatie geweest door problemen in de interne organisatie bij de TuVo. Daardoor werden bezoeken aan de nieuwe woonplaats onvoldoende geïnitieerd en gecoördineerd. Hier is door INLIA Projecten op ingegrepen. De leiding is in oktober 2019 vervangen, eerst met interim locatiemanagement, in februari 2020 met nieuwe, vaste locatieleiding. De wijze van administreren is daarbij ook gewijzigd zodat er beter gestuurd kan worden.
- Ten tweede zijn koppelingen aan gemeenten ver buiten het verzorgingsgebied hier mede debet aan; maar liefst 11 van de 33 betrokken gemeenten liggen (ver) buiten het Noorden. Met name in Noord- en Zuid-Holland, Brabant en Utrecht. Deze afstand vormt een te grote belemmering om actieve kennismaking doelmatig te kunnen organiseren. Gasten kunnen daar vanuit het Noorden geen netwerk opbouwen. Zie ook deze grafiek:

- Ten derde zijn de introducties soms minder geslaagd of minder goed te organiseren als pas op het laatst bekend is waar mensen terecht komen in de nieuwe gemeente. Wie aan de gemeente Groningen wordt gekoppeld kan in een drukke stadswijk terecht komen of in het plattelandse Ten Boer, om maar een voorbeeld te noemen. Veel gemeenten in de noordelijke provincies zijn uitgestrekt over meerdere kernen.

- Ten vierde gooide het coronavirus vanaf half maart 2020 roet in het eten: de bezoeken moesten vanwege de lockdown gestaakt worden.

Terzijde: ook begripsverwarring speelde een rol in de communicatie met gemeenten over dit onderwerp. Waar de TuVo de term ‘gemeentebezoeken’ hanteerde voor de kennismaking met de nieuwe woonplaats, bleek dit bij gemeenten de veronderstelling op te roepen dat het ging om bezoeken aan de gemeente(huizen). Bezoeken aan de gemeentelijke organisatie zijn echter slechts één onderdeel van de kennismaking met de woonplaats. Dit is wel een onderdeel dat in een toekomstig project wat de TuVo betreft inderdaad goed opgepakt zou moeten worden!

Bevorderen Draagvlak

Het derde hoofddoel van het project is het bevorderen van draagvlak voor opname van vluchtelingen door opvang kleinschalig te organiseren en lokale bevolking te betrekken bij de opvang.

De gemeente Tynaarlo heeft de inwoners recent gevraagd hoe zij staan tegenover verlenging van de opvang. De gemeente wilde dit met name peilen omdat bij de start van de pilot met TuVo 1.0 is gezegd dat het project maximaal 4 jaar zou duren. Die vier jaar zouden in juli van dit jaar verstrijken. De gemeente wilde dit niet laten gebeuren zonder dit aan de inwoners voor te leggen. De kwestie was precair omdat inwoners en ook omwonenden in de omgeving destijds bij de start van de TuVo dachten dat er een toezegging lag dat er geen opvang zou komen op dit terrein. Dit leidde toen tot enige boosheid.

Nu, vier jaar later, is er geen enkele negatieve reactie binnen gekomen over voortzetting van de TuVo. De gemeenteraad heeft dan ook unaniem vóór gestemd. INLIA beschouwt dat als een groot compliment en blijk van vertrouwen.

Ook de ervaringen met betrokkenheid over en weer tussen de plaatselijke bevolking en de gasten geven er blijk van dat er plaatselijk draagvlak is voor de opvang.

Zie hiervoor ook de bijlage: “Klaarstoomhuis voor vluchtelingen in Eelde blijft langer open, want dorpsbewoners willen voorziening graag houden”.

Overige resultaten

a) Veiligheid

Veiligheid voor gasten, bezoek, vrijwilligers, omwonenden en medewerkers staat bij INLIA voorop. Zoals toegelicht in het hoofdstuk ‘Methodiek’ werkt de TuVo niet met beveiliging. De veiligheid wordt gewaarborgd door de relatie tussen medewerkers en gasten. De TuVo heeft dit waargemaakt.

Er slechts 1 incident geweest waarbij de TuVo de politie moest inschakelen. Dit betrof een incident tussen twee gasten dat dreigde te escaleren.

Er zijn geen incidenten met medewerkers, bezoek, vrijwilligers of omwonenden geweest. Ook hebben zich geen incidenten voorgedaan met de openbare orde.

b) Sanctiemogelijkheden

In andere voorzieningen van INLIA , zoals de LVV in Groningen of de BBB+ in Emmen heeft de organisatie de mogelijkheid om sancties te hanteren indien nodig. Dit kan in de TuVo echter niet. INLIA gaat namelijk niet zelf over het leefgeld hier, het COA gaat daarover omdat de gasten formeel nog onder deze organisatie vallen. De TuVo heeft bij het COA geïnformeerd naar de mogelijkheden. Het COA geeft echter aan dat het hen juridisch niet mogelijk is sancties op te leggen terwijl de betreffende mensen niet bij het COA verblijven maar elders. In de TuVo moet dus alles door methodiek en overtuigings- en overredingskracht richting eigen verantwoordelijkheid van de gasten georganiseerd worden. Deze aanpak blijkt in de TuVo te werken.

Conclusie

Kleinschalige opvang werkt! Met een minimaal budget en een vernieuwende aanpak is veel gerealiseerd in termen van inzet van nieuwkomers om zich voor te bereiden op meedoen in de Nederlandse maatschappij, alsmede in termen van plaatselijk draagvlak voor de opvang van vluchtelingen.

De gehanteerde methodiek heeft zich in de TuVo bewezen als een methodiek die een veilig klimaat creëert (slechts 1 incident in de opvang in twee jaar tijd) en gasten stimuleert eigen verantwoordelijkheid en eigen regie op te pakken. Gasten staan na het behalen van hun PV klaar om in hun nieuwe woonplaats aan de slag te gaan.

Statushouders hebben in de TuVo daadwerkelijk een snelle start gemaakt met het (voor)inburgeren in Nederland. Dit is te danken aan de kleinschaligheid van de opvang, in combinatie met de gehanteerde methodiek.

De TuVo toont aan dat er geen bedrijfseconomische bezwaren hoeven te kleven aan kleinschalige opvang, mits sober, inventief en met een grote inbreng van netwerken in de Nederlandse samenleving georganiseerd. Deze netwerken van vrijwilligers bevorderen bovendien de interactie tussen nieuwkomers en de plaatselijke bevolking.

De belangrijkste aanbeveling is wat INLIA Projecten betreft dan ook:

- *Rol kleinschalige opvang verder uit over het land*
- *Hanteer daarbij de methodiek van de TuVo, waarin de relatie tussen medewerkers en gasten en de daarbij horende waarden het klimaat in de opvang reguleren*

Verbeterpunten

Het project levert verder een aantal heldere aanknopingspunten op om de opbrengsten van kleinschalige opvang als de TuVo te verbeteren. Deze verdere aanbevelingen worden hieronder toegelicht. Ze betreffen:

- Het beperken van het verzorgingsgebied.
- Het voorkomen van onjuiste plaatsingen (te ver weg).
- Het intensiveren van het programma.
- Het verbeteren van de overdracht & de doorgaande lijn in de inburgering.
- Het vastleggen van afspraken tussen projectpartners.

Verdere aanbevelingen

1) Verzorgingsgebied beperken

Voor een actieve kennismaking met de toekomstige woonplaatsen en de nieuwe woonomgeving is het aan te raden het verzorgingsgebied te beperken. Het hele Noorden blijkt met drie landelijke provincies toch een te uitgestrekt gebied om deze kennismaking optimaal te laten verlopen. Dit nog los van het feit dat *een derde* van de gemeenten ver buiten het gebied vielen: 11 van de 33 gemeenten waaraan gasten werden gekoppeld, liggen in Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en Brabant. Het is onmogelijk dan een goede kennismaking met de nieuwe woonomgeving te realiseren. Zie ook het kopje 'Bevorderen landing'.

Aanbeveling 1: beperk het verzorgingsgebied - bijv. een TuVo per provincie.

Aanbeveling 2: koppel niet aan gemeenten ver buiten het verzorgingsgebied van de opvang.

2) Onjuiste plaatsingen voorkomen; huisvestings-/koppelingsgesprek vóór plaatsing

Het COA plaatst mensen soms in de TuVo zonder dat een huisvestings-/koppelingsgesprek is gehouden. Het gevolg is dat er mensen geplaatst worden terwijl de uiteindelijke woonplaats die hen wordt toegewezen niet in het verzorgingsgebied van de TuVo valt, maar ver daarbuiten. Daardoor is het - zie boven - de TuVo niet mogelijk hen alvast kennis te laten maken met hun woonomgeving. Overigens namen medewerkers van het COA in Assen deze gesprekken alsnog af. Dat is goed, maar voorkomt helaas niet dat de koppelingen soms ver buiten het gebied liggen. Met name nareizigers (herenigers) werden hierdoor getroffen.

Aanbeveling 3: realiseer het huisvestings-/koppelingsgesprek voorafgaand aan plaatsing.

3) Programma intensiveren

Het programma is in twee perioden minder intensief uitgevoerd dan in de opzet van de TuVo was gepland. In de eerste periode lagen de eerder genoemde interne problemen hieraan ten grondslag, in de tweede periode was de corona-uitbraak hieraan debet. In deze tweede periode kon het programma aanvankelijk vanwege de lockdown geen doorgang vinden, bleken online-lessen vervolgens erg ingewikkeld om uit te voeren en waren er in derde instantie minder vrijwilligers beschikbaar om de lessen en TuVoTalks uit te voeren. Dit laatste in verband met gezondheidsrisico's. De ervaring is echter dat een intensief programma gasten beter voorbereid op inburgering en ook beter activeert.

Aanbeveling 4: zie toe op de uitvoering van een intensief programma.

4) Overdracht verbeteren & doorgaande lijn bevorderen

4a) Overdracht naar de TuVo

Idealiter zou de TuVo een compleet dossier overgedragen moeten krijgen, met alle bijzonderheden - medisch of anderszins - over de gast. Dit liet te wensen over. Met name in

de eerste periode werden bijvoorbeeld medische bijzonderheden niet goed overgedragen. Helaas heeft de TuVo ook geen toegang tot het informatiesysteem van het COA. Het COA heeft desgevraagd laten weten dat het technisch niet mogelijk is dit te realiseren zonder dat de TuVo ook andere dossiers in zou kunnen zien. Met het oog op de privacy (en de AVG) is dat laatste uiteraard niet wenselijk.

Het niet kunnen inzien van de dossiers en de suboptimale informatieoverdracht leidde tot een onwenselijk effect:

- Onvoldoende bekendheid van de specifieke behoeften van gasten. Zeker bij aanvang van het project waren soms met name de medische bijzonderheden niet doorgegeven, waardoor de TuVo hier niet direct adequaat op in kon spelen en niet direct de vereiste zorg kon bieden/regelen. (Overigens is het soms ook zo geweest dat gasten zelf niet alle medische bijzonderheden hebben aangegeven bij het COA.)

Aanbeveling 5: zorg dat de TuVo (of andere betreffende kleinschalige opvang) toegang heeft tot het elektronische systeem en de benodigde informatie over gasten kan inzien.

Aanbeveling 6: maak medische bijzonderheden tijdig en zo volledig mogelijk bekend aan de opvang. (Dit ook los van aanbeveling 1).

4b) Overdracht vanuit de TuVo & doorgaande lijn in inburgering

De TuVo zet in op een warme overdracht naar de huisvestingsgemeenten. Er zijn echter een drietal factoren die een goede doorgaande lijn in de inburgering van nieuwkomers belemmeren:

- Gemeenten hebben nu enerzijds met een elektronisch dossier van het COA te maken en anderzijds met een ander format van overdracht door de TuVo. Dit wekt verwarring.
- De rol van de TuVo was bij veel gemeenten niet bekend. Zij werden verrast dat zij met een andere opvang dan het COA te maken hadden. Met de komst van een nieuwe liaison op het ministerie is het overleg over alles wat de samenwerking te maken heeft, nu voortvarend opgepakt. Inmiddels is afgesproken dat de TuVo zelf gemeenten zelf benaderen en informeren over het project en de rol van de TuVo richting de gemeenten.
- Onvoldoende vrijwilligers in de nieuwe gemeente om de inburgering van nieuwkomers op te pakken OF vrijwilligers die onvoldoende op de hoogte zijn van alle aspecten van het traject. (Voorbeeld: een aantal gemeenten was in deze periode aan het fuseren, Vluchtelingenwerk werd daar verantwoordelijk voor de inburgering maar moest nog vrijwilligers werven en de organisatie inrichten. In drie gemeenten heeft de TuVo dit tijdelijk op zich genomen, om de doorgaande lijn voor de gasten te kunnen voortzetten.)

Aanbeveling 7: laat kleinschalige opvang als de TuVo aansluiten op het informatiesysteem dat COA en gemeenten hanteren.

Aanbeveling 8: maak bij aanvang van de opvang heldere afspraken wiens rol het is andere partijen zoals gemeenten actief te informeren over de rol van de uitvoerder van de kleinschalige opvang.

Aanbeveling 9: laat gemeenten actief hun rol pakken in het bewaken van de doorgaande lijn (zijn er voldoende vrijwilligers, zijn ze voldoende toegerust?).

Gemeenten verstrekken in sommige gevallen geen rechtstreekse contactgegevens van bij statushouders betrokken ambtenaren omdat dit niet mogelijk zou zijn op grond van de AVG. Het COA verstrekt deze gegevens ook niet, eveneens op grond van de AVG. De TuVo kan dan niet schakelen met de betrokken ambtenaren en hen bijvoorbeeld ook niet rechtstreeks uitnodigen voor de uitreiking van de PV's.

Aanbeveling 10: zorg voor een goede verbinding tussen huisvestingsgemeenten en (kleinschalige opvang als) de TuVo.

5) Samenwerkingsafspraken vastleggen en bewaken

Bij de vliegende start van het project zijn veel afspraken tussen de projectpartners mondeling gemaakt, maar niet schriftelijk uitgewerkt en vastgelegd. Op deze manier kunnen er bij partners verschillende interpretaties leven van de afspraken. Heldere vastlegging voorkomt dat. Ook bevordert vastlegging het naleven van afspraken, c.q. het elkaar kunnen aanspreken op naleving van afspraken. Zie bijvoorbeeld het plaatsen van gasten die al gekoppeld zijn, en bovendien gekoppeld zijn aan gemeenten in het verzorgingsgebied. Dit alles veroorzaakt ruis. Daarbij ontbrak het in perioden aan juiste aanspreekpunten, waardoor de ruis niet via korte lijnen opgelost kon worden.

Aanbeveling 11: leg afspraken goed vast en zorg voor korte lijnen zodat projectpartners met elkaar kunnen schakelen om problemen op te lossen en elkaar te houden aan afspraken.

Bijlage:

Artikel DvhN dd06062020

“Klaarstoomhuis voor vluchtelingen in Eelde blijft langer open, want dorpsbewoners willen voorziening graag houden”.

<https://www.dvhn.nl/drenthe/Klaarstoomhuis-voor-vluchtelingen-in-Eelde-blijft-langer-open-want-dorpsbewoners-willen-voorziening-graag-houden-25825113.html>